

Світова економіка та міжнародні відносини

УДК332.62(477.7):339.9

Король Марина Михайлівна

*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри міжнародних економічних відносин
факультету міжнародних економічних відносин
Ужгородський національний університет*

Король Марина Михайловна

*кандидат экономических наук, доцент,
доцент кафедры международных экономических отношений
факультета международных экономических отношений
Ужгородский национальный университет*

Korol Maryna

*PhD in Economics, Associate Professor,
Docent of International Economic Relations Department of
International Economic Relations Faculty
Uzhhorod National University*

Горинецька Марина Анатоліївна

*магістр факультету міжнародних економічних відносин
Ужгородського національного університету*

Горинецкий Марина Анатольевна

*магистр факультета международных экономических отношений
Ужгородского национального университета*

Horynetska Maryna

*Master of the International Economic Relations Faculty of the
Uzhhorod National University*

**АНАЛІЗ ФУНКЦІОНУВАННЯ ФРС ТА ЇЇ ВПЛИВ НА СВІТОВУ
ВАЛЮТНО-ФІНАНСОВУ СИСТЕМУ
АНАЛИЗ ФУНКЦИОНИРОВАНИЯ ФРС И ЕЕ ВЛИЯНИЕ НА
МИРОВОЮ ВАЛЮТНО-ФИНАНСОВУЮ СИСТЕМУ
ANALYSIS OF FEDERAL RESERVE SYSTEM FUNCTIONING AND
ITS IMPACT ON THE WORLD MONETARY SYSTEM**

Анотація. В роботі розглянуто історію та причини створення ФРС США як самостійного органу грошово-валютної системи США, що на сьогодні чинить неабиякий вплив на світові економічні зміни і в процесі глобалізації є одним з основних інститутів кредитування слаборозвинутих країн.

Ключові слова: ФРС США, світова валютно-фінансова система, міжнародні економічні відносини, глобалізаційні процеси, світова економіка.

Аннотация. В работе рассмотрена история и причины создания ФРС США как самостоятельного органа денежно-валютной системы США, что на сегодня оказывает огромное влияние на мировые экономические изменения и в процессе глобализации является одним из основных институтов кредитования слаборазвитых стран.

Ключевые слова: ФРС США, мировая валютно-финансовая система, международные экономические отношения, глобализационные процессы, мировая экономика.

Summary. The work reviews the history and causes of the creation of the US Federal Reserve as an independent institution of the US monetary system, which today has a significant impact on world economic changes and, in the process of globalization, is one of the main institutions for lending to underdeveloped countries.

Key words: *US Federal Reserve System, world monetary and financial system, international economic relations, globalization processes, world economy.*

Вступ та постановка проблеми. Сучасні центральні банки перестали бути просто кредитними і платіжно-розрахунковими інститутами. Використання в банківській практиці передових технологій, останніх досягнень науки і техніки, лізинг, факторинг, проектне фінансування, дозволяють банкам безпосередньо брати участь в процесі виробництва, фактично управляти науково-технічним прогресом, і не тільки впливати на рух грошових потоків, але і забезпечувати фінансовими ресурсами економіку країни. Фінансування Центральним Банком державних програм дозволяє урядам пом'якшити проведення фіскальної політики.

Таким чином, варто дослідити діяльність центральних банків зарубіжних країн, зокрема, інструментарію регулювання банківських систем США. Федеральна Резервна Система (ФРС) є одним з найбільших інститутів з регулювання національної банківської системи і кредитно-грошового обігу Сполучених Штатів Америки. Одним із завдань ФРС є забезпечення балансу між вимогами економічного розвитку і кредитно-грошовими ресурсами через регулювання грошового обігу за допомогою впливу на національну банківську систему звичним способом, основними елементами якого є облікова ставка, операції на відкритому ринку і зміни норм обов'язкових резервів. ФРС будує свою політику в рамках загальноекономічної стратегії уряду, на якій засновані її принципи та загальний напрямок, але з урахуванням ситуації на міжнародній арені.

ФРС законом заборонено займатися комерційною діяльністю, оскільки це дозволяє не відволікатися і фокусуватися на вирішенні загальнонаціональних завдань, в тому числі стабілізації національної

грошової системи. Це виключає можливість проведення ФРС спекулятивних фінансових операцій на фінансових ринках, з метою отримання прибутку і примушує концентрувати всі зусилля на вирішенні загальнонаціональних проблем [1].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дана проблема була розглянута в працях багатьох вчених, як вітчизняних, так і закордонних, зокрема, В. Масленніков досліджував особливості функціонування національних банківських систем, в тому числі і ФРС США. Також дослідженням та розробкою теоретико-методологічних знань щодо діяльності центральних банків високорозвинених країн займалися Н. Є. Златіна, А. М. Мороз, М. Ф. Пуховкін, М. В. Руденко, М. І. Савлук, Ю. О. Чамро, та інші. Однак, необхідність дослідження особливостей функціонування ФРС США та її впливу на світову економіку залишається не менш актуальною.

Формулювання цілей статті. Основною метою даного дослідження є аналіз діяльності Федеральної резервної системи США та визначення основних чинників впливу на світові економічні зміни та грошово-кредитну систему.

Виклад основного матеріалу дослідження. Федеральна резервна система США є центральною установою у банківській системі, що відповідає за монетарну політику США, «банк банків», агент уряду при обслуговуванні державного бюджету.

Федеральну резервну систему створено у 1913 році (дві спроби утворити центральний банк США у 1811 та у 1836 роках були невдалі). Ворожості американців до заснування центрального банку поклала край паніка у 1907 році. Тому в 1908 році закон Олдрича-Ріланда визначив завдання розробити проект організації центрального банку. У 1913 році згідно із законом про Федеральну резервну систему створюється ФРС з 12 федеральними резервними банками [7].

Доцільно зазначити, що специфічною рисою американської банківської системи була її роздробленість та відсутність центрального емісійного банку до початку ХХ ст. У 1863-1864 рр. було засновано систему національних банків, яка підпорядковувалася Контролеру грошового обігу у Вашингтоні. Але така система виявилася нездатною реагувати на коливання попиту як сезонного, так і кризового характеру. Особливо це стало зрозумілим під час кризи 1907 р., яка вкотре підтвердила необхідність створення центральної емісійної резервної інституції [2].

ФРС складається з трьох рівнів і включає в себе Раду керуючих, 12 федеральних резервних банків із 49-ма філіями, приблизно 3 000 банків-членів ФРС та банки-нечлени ФРС, які поділяються на ті, що входять у Федеральну корпорацію страхування депозитів (далі – ФКСД), та ті, чії внески не застраховані у ФКСД. Схематично ФРС можна представити у вигляді схеми (рис. 1). Також до складу ФРС відносять Федеральний комітет з операцій на відкритому ринку (ФКОВР) та федеральні консультативні ради (ФКР).

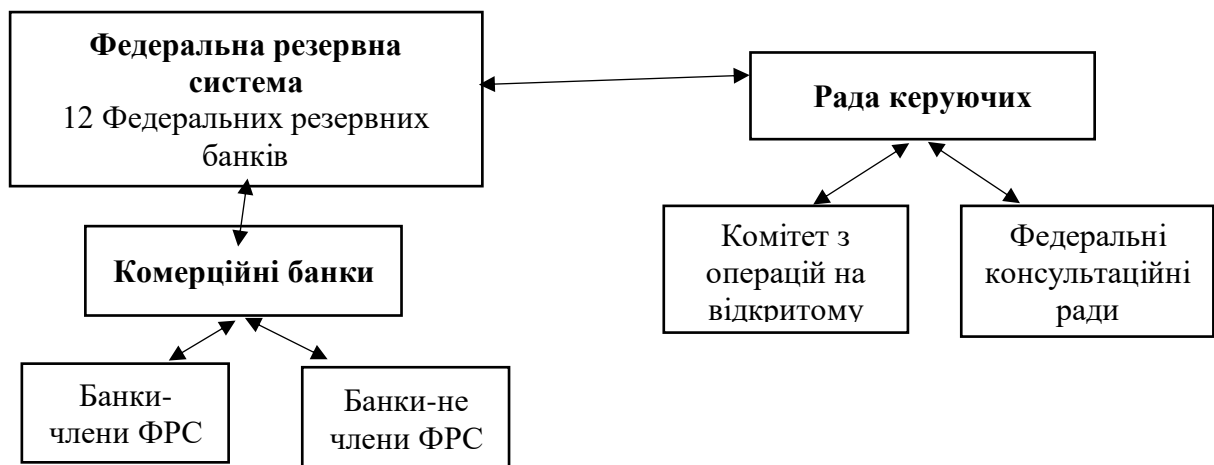

Рис. 1. Структура Федеральної резервної системи США

Джерело: складено автором на основі [2]

На рис. 1 зображено організаційну структуру ФРС США, завдяки якій США розподіляють обов'язки та повноваження за регіональним

фактором та делегують повноваження від центру до Ради Керуючих, основною функцією якої є формування грошово-кредитної політики.

Федеральні резервні банки – це 12 окружних банків, що утворюють ФРС. Кожен з них є квазігромадською, зареєстрованою як корпорація, інституцією, якою володіють приватні комерційні банки округу, що є членами ФРС. Ці Банки є членами ФРС, купують акції у свого окружного ФРБ і дивіденди, що сплачуються на ці акції, обмежуються до 6 % річних [1].

Федеральні резервні банки виконують такі функції:

- здійснюють кліринг чеків;
- емітують нові гроші;
- вилучають зношені гроші з обігу;
- оцінюють окремі заявки на злиття банків;
- керують і надають дисконтні позички банкам у своїх округах;
- досліджують стан банків-членів;
- залучаються до здійснення монетарної політики (встановлюють облікову ставку, вирішують, які банки можуть отримувати дисконтні позички від ФРБ, вибирають одного банкіра для служби у Федеральній консультативній раді) [2].

ФРС використовує кілька важливих засобів впливу на зростання пропозиції грошей, інших фінансових змінних і на рівень економічної активності. Основними з її знарядь є операції на відкритому ринку, дисконтна ставка та резервні вимоги. Усі вони впливають на загальну величину грошової маси і кредитів та на загальний рівень відсоткових ставок. Крім цих основних засобів, ФРС купує і продає американські долари та іноземну валюту на валютних ринках, а також встановлює додаткові вимоги для певних типів акцій та облігацій [7].

З метою поліпшення міжнародної ліквідності і нейтралізації тимчасово небажаного напливу іноземного капіталу ФРС також час від

часу здійснює купівлю і продаж іноземної валюти. Баланс у міжнародних розрахунках досягається або на ринку, або шляхом «обміну» з іноземними центральними банками, які кредитують рахунки ФРС у своїх записах в обмін на аналогічні доларові кредити в записах ФРС.

Оскільки операції з іноземною валютою значною мірою впливають і на іноземну, і на вітчизняну валюту, вони повинні здійснюватися в тісній співпраці з відповідними повноважними органами інших країн. Оскільки відповідальність за стан справ у цій сфері несе і Міністерство фінансів, такі операції повинні тісно координуватися з його діями, які безпосередньо втілюються Нью-Йоркським федеральним резервним банком як представником Міністерства фінансів [1].

Як і інші центральні банки, Федеральна резервна система США впливає на валютний ринок трьома традиційними способами:

- 1) зміною облікової ставки;
- 2) інструментами фінансового ринку
- 3) за допомогою валютних операцій.

Інтервенції на валютному ринку з боку казначейства і Федеральної резервної системи США направлені на забезпечення впорядкованості на ринку або регулювання обмінних курсів. Вони не направлені на те, щоб впливати на стан фінансових резервів.

Особливе місце в системі органів контролю посідає Федеральна Корпорація Страхування Депозитів (ФКСД), яку було створено у 1934 р. Це найважливіший крок у розвитку банківського законодавства США з часу створення ФРС. Усі банки-члени ФРС зобов'язані вступити до цієї корпорації, інші – за бажанням.

У разі банкрутства банку страхове відшкодування становить 100 тис. дол. США. Відмітимо, що уряд США тимчасово збільшив цю суму до 250 тис. дол. на кожен розрахунковий рахунок [2].

Федеральна резервна система США має неабиякий вплив на світову валютно-фінансову систему, оскільки виконує роль центрального банку однієї з найрозвинутіших країн світу, а також основним інструментом її діяльності є одна з найстабільніших та найміцніших валют світу. Таким чином, усі операції, що виконує ФРС стосовно грошово-кредитної політики США, прямо або опосередковано впливають на світову економіку.

Відсоткова політика є одним із класичних інструментів монетарного регулювання, за допомогою якого центральний банк має можливість впливати як на стан грошово-кредитного ринку, так і на поведінку економічних суб'єктів, і через цей опосередкований вплив досягати визначених цілей.

Так, на початку 2016 року американський мільярдер Стенлі Дракенміллер, який раніше обіймав посаду директора з інвестицій фінансиста-мільярдера Джорджа Сороса заявив, що нинішня ситуація у світовій економіці нагадує передкризовий період 2008 року, і «бичачий ринок» вичерпує себе, а відповідальність за це лежить на Федеральній резервній системі США, яка своєю «короткозорою політикою» підтримки низьких ставок стимулює ризики.

За словами Дракенміллера, підтримуючи низькі ставки, ФРС занижує вартість запозичень і, таким чином, згладжує проблеми світової економіки.

Серед інших ризиків інвестор перерахував некероване зростання державного боргу США і ще тривожнішу ситуацію з економікою Китаю.

Зі слів мільярдера можна зробити висновок, що через низькі ставки для інших банків та держав з боку ФРС, країни-боржники набирають дешевих кредитів і обростають зовнішніми боргами. Але якщо для США, як для країни з одним з найбільших зовнішніх боргів світу, така політика

не несе суттєвих ризиків, то для інших країн це може стати присиною дефолту, інфляції та інших економічних негативних наслідків [6].

Після декількох років практично нульової цільової ставки і трьох раундів кількісного пом'якшення економіка США стала демонструвати сигнали повного оздоровлення, проте поставила Федеральну резервну систему в дуже вузькі рамки з погляду можливостей використання монетарних інструментів для стимулювання подальшого зростання. Фактично, такий інструмент залишився один – підняття цільової відсоткової ставки [8].

Точки зору щодо доцільності підняття ставки саме зараз розділили економістів і політиків на два табори – одні вважають, що ставку потрібно піднімати якомога швидше, оскільки це стримує економічне зростання США, інші – що цього робити зараз ні в якому разі не можна, оскільки це може, навпаки, нашкодити зростанню, і в такому випадку у ФРС не залишиться простору для подальшого маневру.

До перших часто відносять банківське лобі та представників Wall Street, оскільки в умовах близьких до нуля відсоткових ставок різко знижується маржинальність традиційного банківського бізнесу. Другі, як правило, представники класичної кейнсіанської економічної теорії, які вважають, що близькі до нуля відсоткові ставки – це новий рівень природних відсоткових ставок в поточній економічній реальності [3].

На сьогодні фахівці з фінансів та грошово-кредитної політики, а також і саме керівництво ФРС США визнають, що доцільно буде залишити відсоткову ставку на рівні, на якому вона є зараз, тобто в діапазоні 2,0-2,25% (табл. 1). За останні декілька років після кризи 2008 року ФРС постійно підвищувала ключову ставку. Це допомогло відновити економіку США в післякризовий період, однак, не чинить довготривалого економічного ефекту.

Таблиця 1

Планований діапазон та реальна відсоткова ставка ФРС США в 2016-2018 рр.

Джерело: складено автором на основі [4]

З табл. 1 можна побачити, що облікова ставка ФРС США впродовж останніх 2 років мала тенденцію зростати (сіра лінія), проте вона в основному трималася в установленому керівництвом ФРС діапазоні. Станом на 06 листопада 2018 року облікова ставка знаходиться на рівні 2,2 %.

Влітку 2018 року ФРС США все ж підвищила облікову ставку до 2,2%. Це викликало шквал обурень, зокрема, і в Президента США Дональда Трампа. Однак, очільник ФРС повідомив, що це поверне економіку до норми, забезпечить сталість сильної економіки країни і поставить грошово-кредитну політику на той рівень, де вона повинна бути.

Поточний курс політики є правильним щодо короткострокової ставки Центрального банку США, яка встановлена в діапазоні від 2,0% до 2,25%. У доступному для огляду майбутньому доречною політикою було б збереження нинішнього рівня ставки [5].

У епоху плаваючих валютних курсів, коли долар мав статус світової валюти, після 100 років після заснування ФРС, її політика спричиняла все більш вагомі наслідки. Фінансова криза, спричинена політикою ФРС ще довго відголошувалася в економіці Японії та країн Європи, це означає глобалізацію фінансів та монетарної політики ФРС.

Слід додати, що політика американського ФРС має вплив і на економіку України. По-перше, підвищення ставки призводить до зміцнення долара США і, відповідно, чинить тиск на вартість сировинних товарів [6].

Зі свого боку сировина займає до 70-80% українського експорту, отже, і стан української економіки залежить від світових цін на сировину. Їх зниження, зазвичай, призводить до негативної динаміки ВВП України.

По-друге, підвищення ставки ФРС чинить девальваційний тиск на курс гривні щодо долара США.

По-третє, може викликати ланцюгову реакцію у вигляді підвищення ставок іншими центробанками і привести до подорожчання кредитних ресурсів у всьому світі.

Згідно з останнім набором економічних прогнозів ФРС, політики очікують підвищення ставок знову в грудні 2018 року, і кілька разів в наступному році, перш ніж базова ставка по кредитах НБУ досягне «обмежувального» рівня близько 3,40% в 2020 році [3].

Висновки з даного дослідження. Отже, після проведення даного дослідження можна зробити висновок про те, що розвиток банківської системи США, як і інших країн з розвинутою економікою був зумовлений законодавчо-інституційними перетвореннями в банківській діяльності, які формувалися у процесі історичного розвитку.

США довго не мали централізованої банківської системи, проте все ж усвідомили необхідність та готовність делегувати управління грошово-кредитною системою самостійному інституту.

Таким чином, завдяки злагодженій та уніфікованій організації США вдалося створити Центральну банківську систему, яка не тільки вирішує внутрішні економічні питання безробіття та кредитування комерційних банків, а й виступає одним з крупних світових кредиторів.

Література

1. Боннер У., Уітт Е. Судний день американських фінансів: м'яка депресія ХХІ століття / У. Боннер // Челябінськ: Соціум, 2005. - 150 с.
2. Федеральна резервна система: створення та організаційна структура [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://pidruchniki.com/20080215/bankivska_sprava/federalna_rezervna_si_stema_stvorenniya_organizatsiyna_struktura
3. Федеральна резервна система США підвищила базову ставку – 2017 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://hromadske.ua/posts/federalna-rezervna-systema-ssha-pidvyshchyla-bazovu-stavku>
4. Economic Research. Effective Federal Funds Rate [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://fred.stlouisfed.org/series/EFFR>
5. Fed Funds Rate Prime rate, federal funds rate, COFI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.bankrate.com/rates/interest-rates/federal-funds-rate.aspx>
6. Indranarain Ramlall: Central Bank Ratings: A new methodology for global excellence. Palgrave Macmillan, Hampshire, 2016. – 78.
7. The Federal Reserve System, Its Four Functions, and How It All Works – 2018 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.thebalance.com/the-federal-reserve-system-and-its-function-3306001>
8. The International Impact of the Fed When the United States Is a Banker to the World – 2017 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

<https://www.hoover.org/sites/default/files/research/docs/rulesforinternationalmonetarystability-ch2.pdf>

References

1. Bonner U., Uitt E. Sudnyj denj amerykansjkykh finansiv: m'jaka depresija XXI stolittja / U. Bshhner // Cheljabinsjk: Socium, 2005. - 150 s.
2. Federaljna rezervna systema: stvorennya ta orghanizacijna struktura [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: https://pidruchniki.com/20080215/bankivska_sprava/federalna_rezervna_sistema_stvorennya_organizatsiyna_struktura
3. Federaljna rezervna systema SShA pidvyshhyla bazovu stavku – 2017 [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <https://hromadske.ua/posts/federalna-rezervna-systema-ssha-pidvyshchyla-bazovu-stavku>
4. Fed Funds Rate Prime rate, federal funds rate, COFI [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <https://fred.stlouisfed.org/series/EFFR>
5. Fed Funds Rate Prime rate, federal funds rate, COFI [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <https://www.bankrate.com/rates/interest-rates/federal-funds-rate.aspx>
6. Indranarain Ramlall: Central Bank Ratings: A new methodology for global excellence. Palgrave Macmillan, Hampshire, 2016, 78
7. The Federal Reserve System, Its Four Functions, and How It All Works – 2018. [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <https://www.thebalance.com/the-federal-reserve-system-and-its-function-3306001>
8. The International Impact of the Fed When the United States Is a Banker to the World – 2017 [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <https://www.hoover.org/sites/default/files/research/docs/rulesforinternationalmonetarystability-ch2.pdf>